

Katedra speciální pedagogiky Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova

Okruhy ke státní bakalářské zkoušce:

Speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání

Speciální pedagogika

1.

a) *Inkluzivní vzdělávání, historická východiska, legislativní podpora. Principy a podmínky inkluzivního vzdělávání, hodnocení školy z hlediska inkluzivní politiky, kultury a praxe, UDL – universální design ve školním prostředí.*

b) *Systém podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání, opora jejich poskytování v legislativě.*

2.

a) *Český vzdělávací systém jeho struktura a organizace, vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, systém kurikulárních dokumentů na státní a školní úrovni (RVP, ŠVP).*

B) *Možnosti poskytování podpůrných opatření 1. stupně na základní a střední škole, principy pedagogické práce s heterogenní třídou.*

3.

a) *Vývoj od exkluze a segregace žáků s postižením ke společnému vzdělávání žáků. Význam a využití diverzity žáků ve vyučovacím procesu.*

b) *Poskytování poradenských služeb ve školských poradenských zařízeních (PPP a SPC), střediscích výchovné péče a na školních poradenských pracovištích. Práce školních specialistů na ZŠ a SŠ.*

4.

a) *Speciální pedagogika – charakteristika oboru, předmět, cíle oboru, vztah k dalším vědním oborům, změny v pojetí cílových skupin a v odborné terminologii, nástin historického přehledu vzdělávání znevýhodněných osob s postižením.*

b) *Profese asistenta pedagoga z pohledu legislativy, kompetence a formy práce asistenta pedagoga, kooperace s učitelem, organizační podpora edukačních procesů zajišťovaná asistentem pedagoga.*

5.

a) *Koncept mentálního postižení, komunikační, psychosociální, edukační specifika a současné vzdělávací možnosti osob s mentálním postižením, jejich podpora v přechodu ze školy do samostatného života.*

b) *Podpůrná opatření 2. a vyššího stupně určená žákům ZŠ s mentálním postižením, úprava očekávaných výstupů RVP ZV pro žáky s lehkým mentálním postižením.*

6.

a) *Koncept tělesného postižení (terminologie, etiologie, klasifikace) dle WHO, pojetí a sebepojetí žáka s omezením pohybu, potřeby ve vzdělávání a možnosti sociální participace. Společenské stereotypy ve vnímání osob s omezenou schopností pohybu, pedagogická rehabilitace jako součást komprehenzivní rehabilitace.*

b) Podpůrná opatření 2. a vyššího stupně pro žáky s tělesným postižením (mozková obrna, SMA, muskulární dystrofie), podpora žáků s epilepsií v podmínkách neurodiverzity.

7.

a) Žáci se sluchovým postižením, příčiny a klasifikace sluchových vad podle WHO. Symptomatologie sluchových vad (hluchota, ohluchlost, nedoslýchavost). Pedagogická diagnostika sluchového postižení, sluchové zkoušky. Žák s kochleárním implantátem.

b) Pomůcky a postupy usnadňující vzdělávání žáků se sluchovým postižením, aplikace podpůrných opatření.

8.

a) Žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu odlišných kulturních a jiných životních podmínek (rodinné prostředí s nízkým socioekonomickým statusem, ohrožení špatným zacházením v blízkých vztazích, nařízená ústavní nebo uložená ochranná výchova, příslušnost k etnické nebo národnostní skupině či specifickému sociálnímu prostředí, žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka aj.), dopady do vzdělávání.

b) Trauma respektující přístup ve vzdělávání, vytváření bezpečného prostředí a diverzity management ve škole, kooperace žáků v procesu učení.

9.

a) Žák s narušenou komunikační schopností. Definice, klasifikace a etiologie narušené komunikační schopnosti a možnosti speciálně pedagogické podpory ve školním i mimoškolním prostředí.

b) Pomůcky a postupy usnadňující vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení, aplikace podpůrných opatření v 2. a 3. stupni podpůrných opatření.

10.

a) Zrakový handicap – mýty, předsudky, současné společenské postavení osob se zrakovým postižením, ohrožení informačním deficitem. Etiologie a klasifikace (typy a stupně) zrakových vad. Systém péče o osoby se zrakovým postižením v ČR, podpora v inkluzivním vzdělávání. Problémy žáka spojené s oslepnutím, metodická podpora žáků v samostatném pohybu a orientaci.

b) Pomůcky a postupy usnadňující vzdělávání žáků se zrakovým postižením, aplikace podpůrných opatření.

11.

a) Problematika poruch chování, příčiny a projevy náročného chování žáků, pozitivní podpora chování a předcházení konfliktům ve třídě. Primární prevence rizikových jevů ve školním prostředí, sociálně právní ochrana dětí, orgány sociálně právní ochrany dětí a jejich úloha v systému edukace dítěte s diagnostikovanou poruchou chování.

b) Postupy usnadňující vzdělávání žáků s náročným chováním (PBIS), aplikace podpůrných opatření.

12.

a) Problematika poruch autistického spektra, současné pojetí a související terminologie. Žák s poruchou autistického spektra – současné řešení podpory žáka s PAS v systému vzdělávání.

b) Rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí žáka s narušenou komunikační schopností v prostředí ZŠ a SŠ. Podpůrná opatření 2. a vyššího stupně poskytovaná žákům s narušenou komunikační schopností.

13.

- a) *Rodina žáka se speciálními vzdělávacími potřebami jako socializační a edukační prostředí, spolupráce rodiny a školy, podpora žáka se SVP v tranzitním období ve vzdělávání.*
b) *Individualizace a diferenciací v práci asistenta pedagoga, využití IVP.*

Poznámka

Součástí SZZ je **obhajoba speciálně pedagogického portfolia**, v němž student doloží svůj dosavadní profesní vývoj v oboru speciální pedagogika a podrobí reflexi aktuální úroveň svých profesních kvalit získaných v předmětech oborové praxe v SPPG v propojení s metodikami práce asistenta pedagoga I. a II.

Literatura

BARTOŇOVÁ, M. Styly učení a strategie individuální podpory – příklad využití u žáků s dyslexií. In BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. et al. *Vzdělávání se zaměřením na inkluzivní didaktiku a vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 235–249. ISBN 978-80-210-6678-6.

BARTOŇOVÁ, M., PITNEROVÁ, P., BOČKOVÁ, B., DOLEŽALOVÁ, L., KLENKOVÁ, J., PROCHÁZKOVÁ, L., PŘINOSILOVÁ, D., RÖDEROVÁ, P., VÍTKOVÁ, M. a VOJTOVÁ, V. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6001-2.

BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. et al. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. Texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2016. ISBN 978-80-7315-255-0.

BARVÍKOVÁ, J. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sluchového postižení nebo oslabení sluchového vnímání: dílčí část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4616-5.

Dostupné z: <http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy/>

ČADOVÁ, E. a kol. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodů tělesného postižení nebo závažného onemocnění: dílčí část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4615-8.

Dostupné z: <http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy/>

ČERNÁ, M., ŠIŠKA, J., STRNADOVÁ, I., TITZL, B. a KAINOVÁ, T. *Česká psychopedie*. Praha: Portál, 2015, ISBN 978-80-246-1565-3.

FELCMANOVÁ, L. a HABROVÁ, M. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4655-4.

Dostupné z: <http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy/>

FELCMANOVÁ, L. a kol. *Metodika ke katalogu podpůrných opatření k dílčí části pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu sociálního znevýhodnění*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4765-0 (elektronická verze).

Dostupné z <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/katalog-szn-metodika/flipviewerexpress.html>.

FRANIOK, P. *Vzdělávání osob s mentálním postižením: (inkluzivní vzdělávání s přihlédnutím k žákům s mentálním postižením)*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-150-1.

HÁDKOVÁ, K. *Člověk se sluchovým postižením*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2016. ISBN 978-80-7290-619-2.

HÁDKOVÁ, K. *Vzdělávání žáků a studentů s kochleárním implantátem*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2012. ISBN 978-80-7290-618-5.

HÁJKOVÁ V. a kol. *Asistent pedagoga. Profese utvářená v dialogu*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2018. ISBN 978-80-7603-009-1.

HÁJKOVÁ, V. a STRNADOVÁ, I. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Praha: Grada, 2010, 217 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3070-7.

HAMADOVÁ, P., KVĚTOŇOVÁ, L. a NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie. Texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-159-1.

HANÁK, P. a kol. *Metodika práce asistenta pedagoga při aplikaci podpůrných opatření u žáků s mentálním postižením nebo s oslabením kognitivního výkonu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4452-9, dostupné z <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/metodika-zp-mp/metodika-zp-mp.pdf> .

JANKOVÁ, J. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zrakového postižení a oslabení zrakového vnímání: dílčí část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4649-3.

KALEJA, M. *Etopedická propedeutika v inkluzivní speciální pedagogice*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-396-5.

KVĚTOŇOVÁ L. a ŠUMNÍKOVÁ, P. *Speciální pedagogika znevýhodněného člověka se zrakovým postižením*. Praha, UK, 2022. ISBN 978-80-7603-337-8.

KOČOVÁ, H. a kol. *Spinální svalová atrofie v souvislostech*. Praha: GradaPublishing, 2017. ISBN 978-80-247-5705-6.

MAREŠOVÁ, E. *Dětská mozková obrna. Možnosti a hranice včasné diagnostiky a terapie*. Praha: Galén, 2011. ISBN 978-80-7262-780-6.

MICHALÍK, J. a kol. *Metodika práce se žákem s vzácným onemocněním*. Pardubice: Studio Press s.r.o. pro Společnost pro MPS, 2012. ISBN 978-80-86532-28-8

MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ L. a kol. *Katalog podpůrných opatření: obecná část pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, ISBN 978-80-244-4675-2.

Dostupné z <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/katalog-vseobecny.pdf>

MŠMT ČR. Metodická doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

NECHVÁTALOVÁ, V. *Sociální podpora žáka se zdravotním postižením poskytovaná při přechodu ze školního do pracovního prostředí*. Kontakt 2008, 10(1), 159–162. ISSN 1212-4117.

NĚMEC, Z, ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K. a HÁJKOVÁ, V. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-712-0.

NĚMEC, Z. *Asistent pedagoga: zavedení a efektivní využití asistentů ve školách*. Praha: Verlag Dashöfer, 2015. ISBN 978-80-87963-15-9.

OPATŘILOVÁ, D. *Grafomotorika a psaní u žáků s tělesným postižením*. Brno: Elportál, 2014. ISBN 978-80-210-6769-1.

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*, 2. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.

Speciální pedagogika. Časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky. Praha: Pedagogická fakulta, UK, ISSN 1211-2720.

ŠUMNÍKOVÁ, P. *Možnosti prostorové orientace a samostatného pohybu osob se zrakovým postižením*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2018. ISBN: 978-80-7603-005.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-802-3.

VALENTA, M. a kol. *Přehled speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014, ISBN 978-80-262-0602-6.

VALENTA, M. a kol. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0937-9.

VALENTA, M. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu mentálního postižení nebo oslabení kognitivního výkonu: dílčí část. 1. vydání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4614-1.

Dostupné z: <http://www.inkluzie.upol.cz/portal/vystupy/>

VALENTA, M., a MÜLLER, O. *Psychopedie, teoretické základy a metodika*. Olomouc, 2013. ISBN 978-80-7320.

VALENTA, M., MORÁVKOVÁ, L, KREJČOVÁ, L., HLEBOVÁ, B. a kol. *Znevýhodněný žák. Deficity dílčích funkcí a oslabení kognitivního výkonu*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-0621-9.

VALENTA, M., PETRÁŠ, P. a kol. 2012. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-3380-6.

VÍTKOVÁ, M. *Somatopedie*. Distanční studijní text. Opava: Slezská univerzita, 2019. Distanční studijní text dostupný online z <https://is.slu.cz/publication/36780/Somatopedie.pdf>

VÍTKOVÁ, M. a BARTOŇOVÁ, M. *Specifika ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6646-5.

VRBOVÁ, R. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu narušené komunikační schopnosti: dílčí část. 1.* vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4648-6.

Dostupné z: <http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy/>

ZULIČ, M., HÁJKOVÁ, V. a BRKIČ-JOVANOVIČ, N. Faktory, které ovlivňují sociální participaci dětí s mozkovou obrnou na základních školách. *Speciální pedagogika*, roč. 28, č. 3, 2018, s. 233–251. ISSN 1211-2720.

ŽAMPACHOVÁ, Z. a ČADILOVÁ, V. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu poruchy autistického spektra nebo vybraných psychických onemocnění: dílčí část. 1.* vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4669-1.

Dostupné z: <http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy/>